

28.1.2015

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Valtiovarainministeriön Kunta- ja aluehallinto-osaston lausuntopyyntö 10.12.2014

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto hallituksen esityksestä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 4.2.2015 mennessä lausuntoa hallituksen esityksestä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi. Lausuntopyyntö on lähetetty myös Liikennevirastolle sekä Uudenmaan ELY-keskukselle, jotka antavat hallituksen esityksestä omat lausuntonsa.

Tilastokeskuksen trendiennusteiden mukaisesti kaupungistuminen etenee jatkossakin, ja etenkin metropolialueen kasvu jatkuu nopeana. Metropolialueen menestyminen on erittäin tärkeää koko Suomen elinkeinoelämän kehittymiselle. Alueidenkäytön ja liikennejärjestelmän pitkäjänteisellä suunnittelulla voidaan vaikuttaa siihen, että aluerakenne ja liikennejärjestelmä tarjoavat hyvät edellytykset metropolialueen kehittymiselle kilpailukykyisenä, asukkaiden hyvinvointia edistävänä ja ympäristöltään kestäväenä alueena. Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa ajatusta metropolihallinnosta, jossa Helsingin seudun alueen maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelu yhdistettäisiin samaan organisaatioon. LVM katsoo, että yhteinen metropolihallinto edistäisi metropolialueen yhdyskuntarakenteen kehittymistä tavoiteltuun suuntaan.

Liikenne- ja viestintäministeriö on ollut mukana metropolihallintoa koskevan lainsäädännön valmistelussa, joten LVM nostaa esiin vain joitakin kysymyksiä lakipaketista.

Hallituksen esityksen rakenne on hieman monimutkainen.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan koskevat asiat on esitetty osittain maankäyttö- ja rakennuslain muutoksina, sillä liikennejärjestelmäsuunnittelun on ajateltu olevan oleellinen osa metropolikaavaa ja sen toimeenpanoa. Lisäksi tarvitaan joitakin muutoksia liikennealaa koskeviin säädöksiin.

Metropolihallinnon tavoitteet ja rajaus

Metropolihallinnon tavoitteet vastaavat hyvin liikenne- ja viestintäministeriön tavoitteita. Yhteisellä suunnittelujärjestelmällä voidaan vastata nykyistä paremmin haasteeseen yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä, mikä puolestaan voi vähentää liikennetarpeen kasvua sekä kasvattaa joukkoliikenteen kulkumuoto-osuutta.

Pienempi kuntarajaus olisi yhdyskuntarakenteen tiivistymisen ja tehokkaan joukkoliikenteen kannalta voinut olla laajaa aluetta parempi ratkaisu. Mukaan otettavat 14 kuntaa ovat kuitenkin tottuneet yhteistyöhön ja tekevät jo nyt yhteistä liikennejärjestelmäsuunnittelua, joten liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa valittua aluerajauksia. Liikenteen ostoissa ja linjaliikenteen suunnittelussa voidaan tämän lisäksi sopia aluerajauksista tarkoituksenmukaisesti.

Metropolihallinnon tehtävät

Metropolihallinnon tehtäviä on kuvattu useissa laeissa. Laissa metropolihallinnosta on hyvin lyhyesti lueteltu metropolihallinnon toimiala ja tehtävät. Laki metropolialueen liikennejärjestelmää ja joukkoliikennettä koskevien tehtävien hoitamisesta on nimensä mukainen. Liikenteen järjestämistä on myös kuvattu laissa maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta, sillä metropolikaavassa esitettäisiin metropolialueen maankäytön, yhdyskuntarakenteen, liikennejärjestelmän, asumisen ja maapolitiikan kehittämisen periaatteet ja tavoitteet. Liikenteen infrastruktuuri ja liikenteen ratkaisut tulisivat olemaan oleellinen osa metropolikaavaa ja sen toimeenpanoa. Myös metropolihallinnon, valtion, kuntien ja muiden mahdollisten tahojen välinen metropolisopimus on määritelty maankäyttö- ja rakennuslain muutoksessa.

Nykyinen Helsingin seudun MAL-sopimus korvattaisiin metropolisopimuksella. Sopimuksen sisältöä ei ole määritelty tarkasti, joten sopimiselle annetaan väljät rajat. LVM pitää hyvänä, että sopimukseen voidaan ottaa myös muita alueen kehittämiseen liittyviä elementtejä kuin maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevia kohtia.

Joukkoliikenne

Hallituksen esitys eduskunnalle metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi sisältää muutoksia joukkoliikenteen järjestämiseen ja rahoitukseen metropolihallinnon alueella. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina.

Lakiehdotuksella muutettaisiin joukkoliikenneviranomaisten tehtäviä siten, että joukkoliikenteen toimivaltainen viranomainen metropolialueella olisi metropolihallinto. Nykyisin tehtäviä hoitavat HSL-kuntayhtymä, Uudenmaan ELY-keskus sekä Hyvinkään kaupunki.

Nykyisin joukkoliikenteen järjestäminen ei ole valtion eikä kuntien tai kuntayhtymien lakisääteinen tehtävä. Joukkoliikennelain mukaisten toimivaltainen viranomaisten on lain mukaan vain tehtävä päätös alueensa joukkoliikenteen järjestämistavasta, määriteltävä alueensa palvelutaso sekä

käsiteltävä reittiliikenne- ja kutsujoukkoliikennelupahakemukset. Lakiehdotuksen mukaan kuitenkin myös joukkoliikenteen suunnittelu ja hankinta tulisivat metropolihallinnon lakisääteiksi tehtäviksi. Tältä osin metropolihallinto olisi siten eri asemassa kuin maan muut alueet.

Lakiehdotuksen mukaan myös valtion kustannukset metropolialueen joukkoliikenteen järjestämisestä kasvaisivat, kun valtio osallistuisi nykyisten rahoitusosuuksiensa lisäksi myös nykyisen HSL-kuntayhtymän ulkopuolisten kuntien kasvaviin joukkoliikennekustannuksiin sekä metropolisopimuksessa sovittavalla tavalla metropolialueen joukkoliikenteen yhtenäiseen lippu-järjestelmään ja taksoihin. Lisäksi joukkoliikenteen rahoituksesta on huomattava, että metropolihallinnon valtionrahoitus maksetaan erillisen, valtiovarainministeriön valmisteleman asetuksen nojalla, kun muita joukkoliikenteen tukia hallinnoidaan liikenne- ja viestintäministeriöstä ja ne myönnetään liikenne- ja viestintäministeriön valmistelemaan joukkoliikenteen valtionavustusasetuksen nojalla.

Junaliikenteen ostot

Valtio ostaa nykyisin VR Yhtymä Oy:ltä HSL-alueen ulkopuolista Helsingin seudun lähiliikennettä rataosuuksille Helsinki–Riihimäki, Helsinki–Karjaa ja Helsinki–Lahti. Koska kyseiset kunnat eivät kuulu metropolihallintoon, jää lakiehdotuksen perusteella epäselväksi, siirtyisikö toimivalta jatkossa myös mainitun lähiliikenteen osalta metropolihallinnolle. LVM ehdottaa, että voimassa oleva lähiliikenteen ostosopimus siirtyisi liikenne- ja viestintäministeriön vastuulta metropolihallinnolle ja valtionrahoituksen hallinnointi valtionvarainministeriölle.

Riihimäki, Karjaa ja Lahti kuuluvat kaikki laajasti arvioiden Helsingin työssäkäyntialueeseen ja kyseisten rataosuuksien välisellä matkustajaliikenteellä on kiinteä yhteys metropolialueen sisäiseen liikenteeseen. Raideliikenteessä koko Helsingin seudun lähiliikenteen keskittäminen yhdelle alueelliselle viranomaiselle edistäisi joukkoliikenteen kokonaisvaltaista suunnittelua ja olisi omiaan lisäämään toiminnan tehokkuutta. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että lakiehdotusta muutettaisiin tältä osin.

Korjaus ilmailulakiin liittyvään viittaukseen

Hallituksen esityksessä ilmailulain muuttamista koskeva esitys tulee muotoilla uudelleen, sillä ilmailulakia on muutettu säädösvalmistelun aikana. HE:ssä viitataan aiempaan, nyt kumottuun ilmailulakiin (1194/2009). Viittaus tulee korjata uuteen 13.11.2014 voimaan tulleeseen ilmailulakiin (864/2014) ja sen 80 §:ään. Pykälän sisältöä ei tosin olennaisesti uudella ilmailulailla ole muutettu, lähinnä vain pykälän viittaussäännökset ovat muuttuneet.

Yhteenveto

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa hallituksen esitystä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi.

LVM ehdottaa, että vielä tässä vaiheessa lakiehdotukseen tehtäisiin Riihimäen, Karjaan ja Lahden junaliikenteen ostoa koskeva muutos, sillä toimivallan siirtäminen metropolihallinnolle olisi perusteltua ja asia tulisi kirjata selkeästi

myös lakiin. Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee kyseisiä muutospätkiä.

Teknisenä muutoksena korjattaisiin laissa ilmailulain 86 §:n muuttamisesta oleva viittaus viime syksynä hyväksytyn ilmailulain mukaiseksi.

Harri Pursiainen
Kansliapäällikkö

Anni Rimpiläinen
Liikenneneuvos

Jakelu

Ministeri Paula Risikko
Erityisavustaja Hanna Tapala
LPO:n johtoryhmä
Liikennevirasto
Uudenmaan ELY-keskus